

The Shrine H at Haghia Triada A cult building from around 1350 BC

**Nicola Cucuzza (text) – Salvatore Rizza (images)
University of Genova - CNR, ISPC**

History of research

The Shrine H is located on the southeastern edge of the archaeological site of Haghia Triada. Its excavation took place at different times: a test pit drilled in 1903 probably reached its floor. The entire building was brought to light by Federico Halbherr in 1910-11: the excavation stopped at an earthen floor. In 1939, Luisa Banti, further excavating the building, found an older floor, painted with a marine scene. Further excavation tests, conducted in 1978 by Vincenzo La Rosa, dated the construction of the Shrine H around the 1350 BC.

The building

Despite the existence of two overlapping floors (the older one painted, the newer one in beaten earth), it can be assumed that the architectural layout of the Shrine H was the same in both phases. The building is divided into two rooms, connected by a double door; the inner room has a counter along the eastern wall (Fig. 1, Shrine H, plan). The perimeter walls are of squared stone ashlar, with the use of wooden beams and uprights, which have not been preserved. The entrance to the building was certainly from the western room, probably open to the west with a porch.

The orientation of the axis of Shrine H towards the point where the sun sets on the summer solstice allowed the sunlight, during sunset, to perfectly illuminate the inner room of the building.

The Shrine H must have had a terraced roof, with larger wooden beams arranged in a north-south orientation, on which smaller diameter joists rested in an east-west direction (Fig. 2, Shrine H, reconstruction of the roof). In accordance with the use in Minoan palatial architecture, it may be assumed that there was an opening above each of the two connecting doors between the two chambers, which allowed for the illumination and ventilation of the interior chamber even when the two doors were closed: an opening of this type is also present in a model building from Knossos (Khaniale Tekke). The height of the two doors can be estimated at 2.00 m, as indicated by the archaeological evidence documented in some cases (as, for example, in room 53 of the Villa of Haghia Triada). The use of squared stone ashlar of a constant height allows us to hypothesize the reconstruction in height of the building, which can be assumed to have been around m 3.30 (Fig. 3,

Shrine H, reconstruction of the front side). The Shrine H must have looked similar to the construction depicted on one of the long sides of the painted sarcophagus, found in the necropolis of Haghia Triada and coeval with Shrine H.

The furnishings

Among the buildings of the same period unearthed at Haghia Triada, the Shrine H is one of the few for which data is available on the vessels preserved inside. Vases are documented in both phases of the building, indicated by the two different floors: the older one with a painted seascape and the newer one with a beaten earth floor. The painted floor was destroyed by fire, as indicated by the blackening of the floor and the layer, containing traces of burning, between the two floors.

In the center of the room, three tube vases rested on the painted floor: the discovery of three *kalathoi* on the same floor suggests that these vases were placed on top of the tube vases, like some tube vases with *kalathos* terminations found at other sites on Crete (including Priniàs). Related to the tube vases and *kalathoi* were probably three small cups also found on the floor (Fig. 4, Shrine H, the interior with the throne and furnishings). Fragments of burnt wood and plates of glass paste were also found on the floor.

The floor and throne

The painted floor represents a marine scene: an octopus, dolphins, and fish are preserved. The placement of the octopus at one of the two access doors to the room allows us to assume that a second octopus was painted at the other opening (fig. 5, Shrine H, reconstruction of the floor from above). In the first phase, the walls of the inner chamber of the Shrine H were also covered with plaster with a painted pattern imitating the veins of the stones. A section of this wall plaster, which fell from the southern wall, shows no traces of burning: the spot where it fell was also devoid of the painted floor.

Therefore, it can be assumed that there was a non-combustible object here, the removal of which would have caused the collapse of the painted wall plaster. It was probably a stone object: given its location in the center of the wall and the layout of the inner chamber, accessible by a double door (like the Throne Room in the Knossos palace), it can be assumed that this object was a throne. The wooden fragments and glass paste plaques -found near the spot where the throne would have been placed- could therefore be related to a suppedaneum.

It is interesting to note that from the position of the throne, thanks to the open portico on the western side of the Shrine H, it was possible to see the Stoà FG and the space in front of the Megaron ABCD and Kiosk E (at the very spot where the door of the Megaron ABCD can be reconstructed),

the other structures in the southern sector of Haghia Triada, linked to the performance of ceremonial rituals in the forecourt.

ΤΟ Sacello Η ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ ΕΝΑ ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΟ ΚΤΗΡΙΟ ΑΠΟ ΤΟ 1350 Π.Χ. ΠΕΡΙΠΟΥ

Nicola Cucuzza (κείμενο) - Salvatore Rizza (εικόνες)
Πανεπιστήμιο της Γένοβας - CNR, ISPC

Ιστορία της έρευνας

Το Ιερό Η βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο του αρχαιολογικού χώρου της Αγίας Τριάδας. Η ανασκαφή του έλαβε χώρα σε διαφορετικές χρονικές περιόδους: ένας δοκιμαστικός λάκκος που ανοίχτηκε το 1903 έφτασε πιθανώς μέχρι το δάπεδό του. Ολόκληρο το κτίριο ήρθε στο φως από τον Federico Halbherr το 1910-11: η ανασκαφή σταμάτησε σε ένα χωμάτινο δάπεδο. Το 1939, η Luisa Banti, κάνοντας περαιτέρω ανασκαφές στο κτίριο, βρήκε ένα παλαιότερο δάπεδο, ζωγραφισμένο με μια θαλάσσια σκηνή. Περαιτέρω ανασκαφικές δοκιμές, που πραγματοποιήθηκαν το 1978 από τον Vincenzo La Rosa, επέτρεψαν να χρονολογηθεί η κατασκευή του Ιερού Η γύρω στο 1350 π.Χ..

Το κτίριο

Παρά την ύπαρξη δύο επικαλυπτόμενων δαπέδων (το παλαιότερο ζωγραφισμένο, το νεότερο σε χτυπημένο χώμα), μπορεί να υποθεθεί ότι η αρχιτεκτονική διάταξη του Ιερού Η ήταν η ίδια και στις δύο φάσεις. Το κτίριο χωρίζεται σε δύο δωμάτια, που συνδέονται μεταξύ τους με διπλή πόρτα-το εσωτερικό δωμάτιο έχει έναν πάγκο κατά μήκος του ανατολικού τοίχου (Εικ. 1, Ιερό Η, κάτοψη). Οι περιμετρικοί τοίχοι αποτελούνται από τετραγωνισμένες πέτρινες πλάκες, με τη χρήση ξύλινων δοκών και ορθοστατών, οι οποίες δεν έχουν διασωθεί. Η είσοδος στο κτίριο γινόταν σίγουρα από το δυτικό δωμάτιο, πιθανότατα ανοιχτό προς τα δυτικά με βεράντα.

Ο προσανατολισμός του άξονα του Ιερού Η προς το σημείο όπου δύει ο ήλιος κατά το θερινό ηλιοστάσιο επέτρεπε στο φως του ήλιου, κατά τη διάρκεια του ηλιοβασιλέματος, να φωτίζει τέλεια το εσωτερικό δωμάτιο του κτιρίου.

Το Ιερό Η πρέπει να διέθετε αναβαθμισμένη στέγη, με μεγαλύτερα ξύλινα δοκάρια τοποθετημένα με προσανατολισμό βορρά-νότου, πάνω στα οποία στηρίζονταν δοκάρια μικρότερης διαμέτρου με κατεύθυνση ανατολή-δύση (Εικ. 2, Ιερό Η, ανακατασκευή της στέγης). Σύμφωνα με

τη χρήση στη μινωική ανακτορική αρχιτεκτονική, μπορεί να υποτεθεί ότι υπήρχε ένα άνοιγμα πάνω από κάθε μία από τις δύο συνδετικές πόρτες μεταξύ των δύο θαλάμων, το οποίο επέτρεπε τον φωτισμό και τον αερισμό του εσωτερικού θαλάμου ακόμη και όταν οι δύο πόρτες ήταν κλειστές: ένα άνοιγμα αυτού του τύπου υπάρχει επίσης σε ένα πρότυπο κτίριο από την Κνωσό (Khaniale Tekke). Το ύψος των δύο θυρών μπορεί να εκτιμηθεί στα 2,00 μ., όπως δείχνουν τα αρχαιολογικά στοιχεία που τεκμηριώνονται σε ορισμένες περιπτώσεις (όπως, για παράδειγμα, στο δωμάτιο 53 της βίλας της Αγίας Τριάδας). Η χρήση τετραγωνισμένων λίθινων τεγίδων σταθερού ύψους μας επιτρέπει να υποθέσουμε την ανακατασκευή σε ύψος του κτιρίου, το οποίο μπορεί να υποτεθεί ότι ήταν περίπου 3,30 μ. (Εικ. 3, Ιερό Η, ανακατασκευή της μπροστινής πλευράς). Το Ιερό Η πρέπει να έμοιαζε με την κατασκευή που απεικονίζεται σε μία από τις μακρές πλευρές της ζωγραφισμένης σαρκοφάγου, η οποία βρέθηκε στη νεκρόπολη της Αγίας Τριάδας και είναι σύγχρονη με το Ιερό Η .

Το δάπεδο και ο θρόνος

Το ζωγραφισμένο δάπεδο αναπαριστά μια θαλάσσια σκηνή: σώζονται ένα χταπόδι, δελφίνια και ψάρια. Η τοποθέτηση του χταποδιού στη μία από τις δύο πόρτες πρόσβασης στο δωμάτιο μας επιτρέπει να υποθέσουμε ότι ένα δεύτερο χταπόδι ήταν ζωγραφισμένο στο άλλο άνοιγμα (εικ. 5, Ιερό Η, αναπαράσταση του δαπέδου από πάνω). Στην πρώτη φάση, οι τοίχοι του εσωτερικού θαλάμου του Ιερού Η καλύφθηκαν επίσης με γύψο με ζωγραφισμένο σχέδιο που μιμείται τις φλέβες των λίθων. Ένα τμήμα αυτού του σοβά, που έπεσε από τον νότιο τοίχο, δεν παρουσιάζει ίχνη καύσης: το σημείο όπου έπεσε δεν είχε επίσης το ζωγραφισμένο δάπεδο.

Επομένως, μπορεί να υποτεθεί ότι εδώ υπήρχε ένα άκαυστο αντικείμενο, η αφαίρεση του οποίου θα προκαλούσε την κατάρρευση του ζωγραφισμένου σοβά. Επομένως, επρόκειτο πιθανότατα για ένα πέτρινο αντικείμενο: δεδομένης της θέσης του στο κέντρο του τοίχου και της διάταξης του εσωτερικού θαλάμου, προσβάσιμου από μια διπλή πόρτα (όπως η αίθουσα του θρόνου στο ανάκτορο της Κνωσού), μπορεί να υποτεθεί ότι το αντικείμενο αυτό ήταν ένας θρόνος. Τα ξύλινα θραύσματα και οι γυάλινες πινακίδες από πάστα -που βρέθηκαν κοντά στο σημείο όπου θα είχε τοποθετηθεί ο θρόνος- θα μπορούσαν επομένως να σχετίζονται με ένα *suppedaneum*.

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι από τη θέση του θρόνου, ήταν δυνατό, χάρη στην ανοιχτή στοά στη δυτική πλευρά του Ιερού Η, να δει κανείς τη Στοά FG και το χώρο μπροστά από το Μέγαρο ABCD και το Κιόσκι Ε (στο σημείο ακριβώς όπου μπορεί να ανακατασκευαστεί η πόρτα του Μεγάρου ABCD), τις άλλες κατασκευές στο νότιο τομέα της Αγίας Τριάδας, που συνδέονται με την εκτέλεση τελετουργικών τελετών στο προαύλιο.